

Asia: VN/31530/2023

Hallituksen esitysluonnos laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset

Ovatko palvelusetelilain pykälät 1-3 perusteluineen selkeät?

Norlandia Päiväkodit katsoo, että pykälät 1-2 ovat selkeitä.

Pykälän 3 § määritelmän 5. kohta omavastuuosuudesta on epäselvä ja voi johtaa tulkintaan, että laki rajoittaisi palveluntuottajan oikeutta määrittää palvelunsa hinta. Tämä olisi merkittävä puuttuminen elinkeinovapauteen ja poikkeus vallitsevaan käytäntöön.

Kunnalla on mahdollisuus sääntökirjassa määritellä palvelun kattohintaa, joka muodostuu palvelusetelin arvosta ja mahdollisesta päiväkotikohtaisesta maksusta. Asiakkaan omavastuuosuuden kuvauksen tulee selkeästi osoittaa, että omavastuu on palvelun kokonaishinnan ja myönnetyn palvelusetelin välinen erotus.

Ehdotamme, että pykälä 3 selkeytetään jättämällä epäselvyyttä aiheuttava lause "jonka lisäksi palvelunkäyttäjältä ei saa periä muita varhaiskasvatusmaksuja" pois.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 4-5 perusteluineen selkeät?

Norlandia päiväkodit katsoo, että pykälät 4-5 ovat perusteiltaan selkeät. Esitämme kuitenkin tarkennusta 5§ kohtaan 2. Kohtaa pitäisi tarkentaa seuraavasti: Kunta voi hyväksyä vain sellaisen palveluntuottajan tai toimipaikan, jonka tuottama varhaiskasvatus vastaa sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta, olettaen, että palvelusetelin arvon ja asiakkaan omavastuuosuuden summa, eli palveluntuottajan saama kokonaistulo vastaa kunnan vastaavan toiminnan kustannustasoa.

Lisäys on mielestämme tärkeä, sillä varhaiskasvatuksen laadun kysymys on hyvin laaja ja kunta voi päättää esimerkiksi kustannuksia aiheuttavista laatutoimenpiteistä tai toimintatavoista, jotka eivät kuitenkaan ole lain edellyttämiä toimia. Tällaisissa tilanteissa kyseisten toimenpiteiden tai

toimintatapojen aiheuttama kustannus tulee kompensoida palveluntuottajalle riittävän palveluseteliarvon avulla.

Onko palvelusetelilain pykälä 6 perusteluineen selkeä?

Norlandia Päiväkodit katsoo, että pykälä 6 on pääosin selkeä. Näemme kuitenkin perusteltuna, että palvelunkäyttäjällä tulisi olla subjektiivinen oikeus palveluseteliin silloin, kun palveluseteli on kunnassa käytössä ja se on näin ollen yksi varhaiskasvatuksen järjestämistavoista. Tämä takaisi lapsiperheille muun muassa yhdenvertaisen oikeuden lähipäiväkotiin. Mikäli subjektiivisesta oikeudesta palveluseteliin ei voida säätää, tulisi vähintään säätää siitä, että palvelunkäyttäjällä on oikeus valituskelpoiseen päätökseen asiassa eriarvoisuuden ehkäisemiseksi.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 7-8 perusteluineen selkeät?

Norlandia Päiväkodit katsoo, että pykälä 7 on epäselvä palveluntuottajan aseman osalta. Palvelunkäyttäjän kannalta kohtuullinen omavastuuosuus voidaan määrittää palvelusetelin sääntökirjassa määrittelemällä palvelun kattohinta. Pykälän 7 tulisi kuvata selkeästi myös se, miten määritellään kohtuullinen palvelusetelin arvo palveluntuottajalle.

Esityksessä myös todetaan, että kuntien ja yritysten yhteistyötä selkeyttäisi se, että palvelusetelin arvon kohtuullisuuteen vaikuttavat tekijät nostettaisiin lain tasolle. Valitettavasti tätä ei ole toteutettu lain luonnoksessa, ja arvon kohtuullisuutta palveluntuottajille säätelevät tekijät puuttuvat kokonaan.

Esityksessä ehdotetaan, että kohtuullisuutta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon kunnalle vastaavan toiminnan kustannukset, olipa kyseessä kunnan oma tuotanto tai ostopalvelu.

Esityksessä todetaan, että kustannustekijöiden määrittäminen tasapuolisesti koko maassa on käytännössä mahdotonta, mikä johtaa tilanteisiin, joissa palveluntuottajien asema vaikeutuu. Lainsäädännön jättämä epäselvyys antaa kunnille täysin vapauden päättää palvelusetelin arvon kehityksestä, mikä saattaa vaikuttaa pitkäjänteiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatuspalveluiden tuottamiseen.

Olisi selkeämpää ja johdonmukaisempaa, että lakiin lisättäisiin velvollisuus tarkistaa palvelusetelin arvo säännöllisesti perustuen kunnan oman palvelutuotannon kustannuksiin ja vuosittain varhaiskasvatusalan kustannuskehitystä kuvaaviin indekseihin. Tällöin kunnan päätöksenteko olisi avointa ja säännöllistä, ja se antaisi kaikille osapuolille mahdollisuuden vaikuttaa prosessiin. Tämä säädös olisi tärkeä periaatteellisesti ja vakiinnuttaisi käytännön, joka nykyisin on jo laajasti olemassa. Säännöllisen tarkastelun lisäksi olisi perusteltua lisätä määrittely äkillisten palveluntuottajasta riippumattomien kustannusvaikutusten huomioimiseksi. Tällaisia voivat olla muiden lakimuutosten vaikutukset palvelutuotannon kustannuksiin tai esimerkiksi lähihistorian globaalit kriisit.

Pykälän 7 luonnoksessa todetaan myös, että palvelusetelin arvon tulee olla palvelunkäyttäjälle kohtuullinen huomioiden lapsen tuen tarpeen ja iän. Norlandia Päiväkodit pyytää kiinnittämään pykälän muotoilussa huomion siihen, että palvelunkäyttäjän omavastuu on riippumaton lapsen iästä tai tuen tarpeesta. Sen sijaan nämä molemmat tekijät ovat palveluntuottajalle lain säätämiä kustannuksia, jotka tulee huomioida palvelusetelin arvoa palveluntuottajalle määrittäessä. Tavanomaisesti ja pitkäaikaiseksi käytännöksi on muodostunut näiden kustannusten huomioiminen palvelusetelin perusarvon kertoimella. Kerrointen tulisi olla oikeassa suhteessa kustannuksiin, kuten alle 3-vuotiaalle säädettyyn henkilöstömäärään tai lapsen tuen tarpeisiin lapsen tuen tason mukaan.

Norlandia Päiväkodit ehdottaa, että pykälän muotoilua tarkennetaan koskemaan palvelusetelin arvon kohtuullisuutta palveluntuottajalle eikä ainoastaan palvelunkäyttäjälle. Nykyisessä muodossaan laki mahdollistaisi sen, että kunta asettaa palvelusetelille huomattavasti omaa palvelutuotantoaan alhaisemman kattohinnan, jolloin palvelunkäyttäjän kannalta kustannus kyllä muodostuisi kohtuulliseksi, mutta palveluntuottajan kannalta kohtuuttomaksi. Tämä tulisi estää lisäämällä Pykälään 7 maininta myös kohtuullisuudesta palveluntuottajan kannalta.

Arvon määrittelyssä tulisi käyttää vertailua kunnan oman palvelutuotannon kustannukseen, ja tarkistaa arvo vähintään kerran vuodessa kustannuskehitystä kuvaavien indeksien mukaisesti. Palvelusetelin arvoa tulee korottaa lapsen iän ja tuen tarpeen mukaisesti.

Norlandia Päiväkodit katsoo, että pykälä 8 on selkeä, erityisesti huomioiden sen, että vallitsevana käytäntönä on palvelunkäyttäjälle myönnettävä ansiosidonnainen palveluseteli.

Ovatko palvelusetelilain pykälät 9-12 perusteluineen selkeät?

Norlandia Päiväkodit katsoo, että pykälät 9–12 ovat pääosin selkeät. Viitaten näkemykseemme pykälän 6 muotoilusta ehdotamme, että palvelunkäyttäjälle tulisi vähintään säätää oikeus vaatia oikaisua, mikäli kunta on evännyt palvelusetelin, vaikka yksityisellä palveluntuottajalla olisi mahdollisuus ottaa lapsi varhaiskasvatukseen.

Ovatko varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutokset perusteluineen selkeät?

Kyllä

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Norlandia Päiväkodit katsoo, että esityksen vaikutuksia yrityksille ei ole arvioitu riittävällä tasolla, tai ne ovat liian optimistisia. Vaikutusarvioinnissa ei ole otettu huomioon, mitä tapahtuu, jos palvelusetelin arvo ei noudata palvelutuotannon kustannuksia. Tämä voi johtaa ja on nykytilanteessa merkittävässä määrin johtanut palveluntuottajien palveluiden vähenemiseen. Erityisesti moni pieni toimija on joutunut lopettamaan toimintansa. Nykytilanne on yksityisten varhaiskasvatustoimijoiden, niin yhdistysten kuin yritysten, kannalta erittäin haastava. Palvelusetelin arvo on jäänyt paikoin kohtuuttomasti jälkeen kunnan oman tuotannon kustannuksista, ja iän ja tuen tarpeen perusteella tehdyt kerroinkorotukset eivät ole riittäviä. Toimintaympäristö on

ennakoimaton, sillä sääntökirjassa määriteltyjä indeksikorotuksia on jäädytetty, ja tietyissä tapauksissa myös uusien palvelusetelien myöntäminen on jäädytetty. Pelkkä palvelusetelijärjestelmän olemassaolo ilman selkeää lain tukemaa määrittelyä ei riitä varmistamaan yksityisten varhaiskasvatustoimijoiden toimintaedellytyksiä.

Esityksessä jää kuvaamatta nykytilan osalta se, kuinka laajojen selvitysten mukaan kunnan oman palvelutuotannon kustannus on yli 20 % yksityistä palveluntuotantoa kalliimpaa. Vaikutusarvioissa ei näin ollen ole kuvattu, kuinka suuri kustannussäästö kunnille nykyisellään syntyy palvelusetelitoiminnassa.

Esitys antaa sellaisen kuvan, että palvelusetelin määrittely tarkemmin olisi ainoastaan kustannuksia tuova seikka, vaikka tosiasiallisesti vahvistuessaan normaalina kuntien toimintatapana se mahdollistaisi yksityisten tuottajien toimintaedellytykset ja palvelutuotannon kunnille omaa tuotantoa kustannustehokkaammin. Mikään kunta ei käyttäisi palveluseteliä, jos se tulisi kalliimmaksi kuin oman tuotannon kustannus.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

-

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[Norlandia Päiväkodit Lausuntoyhteenveto hallituksen esitykseen laiksi varhaiskasvatuksen palvelusetelistä.pdf](#)

Kollin Miia
Norlandia Päiväkodit Oy - Miia Kollin, Maajohtaja